

'Waarom gaat u wel/niet naar de kerk?'

Waarom gaat u naar de kerk? Waarom gaat u nooit naar de kerk? Waarom gaat u niet naar de kerk?

Over deze vragen wil het Instituut voor Praktische Theologie van de Vrije Universiteit graag brieven ontvangen, ook van lezers van het VU-magazine, want er staan weer nieuwe onderzoeken op stapel over de kerkgang.

Dat het kerkbezoek terugloopt (ook bij gereformeerden) bleek uit eerdere onderzoeken van het Instituut. Maar hoe komt dat? Al wordt er dan her en der geëxperimenteerd met kerkdiensten, meer dan vermoedens heeft men niet over de achtergronden van het teruglopend kerkbezoek.

Het Instituut voor Praktische Theologie wil graag zo uitgebreid mogelijk geïnformeerd worden over alles wat in en rondom de kerkdienst een rol speelt. En daarom wil men graag veel brieven met ervaringen. De brieven blijven vertrouwelijk. Niemand hoeft bevreesd te zijn dat een predikant, ouderling of pastoor in zijn of haar woonplaats langs zal komen om eens over het epistel van gedachten te wisselen. Ze zullen alleen gebruikt worden om de onderzoekers attent te maken op verschijnselen, die ze anders wellicht over het hoofd zouden zien.

Instituut-directeur prof. dr. J. Firet: 'Ik had eens vijf kinderen te dopen. Voor 't eerst bad ik toen ook voor mensen zonder kinderen en die dat als een gemis voelen. Na afloop zei een kerkganger me: 't is voor het eerst dat er bij een doopdienst ook gedacht is aan ons. 't Zit in de kleine dingen. Iemand, die voor het eerst in een kerk kwam, vertelde me dat het hem slecht was bevallen. Een kerkganger had hem gezegd: "U zit op mijn plaats." En een middenstander, die niet meer in de kerk kwam, zei bitter over z'n gemeenteleden: ze lopen mijn winkel voorbij naar de concurrent.'

Prof. Firet geeft deze reacties als voorbeelden. Wie weet welke motieven er nog meer meespelen om wel of niet ter kerke te gaan. Wat verwacht men van een kerkdienst? En zijn er categorieën bezoekers, die zich gewoon weggestuurd voelen? Voorbeeld uit een brief van een gereformeerde homofiel: 'Maar wat is het èrg dat vele van mijn lotgenoten op een erbarmelijke wijze naar de bliksem gaan, omdat ze met steun van de dominee het huis werden uitgedonderd, omdat ze met steun van de kerk hun broodwinning moesten missen, en omdat ze daarna, toen ze nergens meer heen konden dan naar een relatief barmhartige onderwereld, het verwijt van een onzedelijke levenswandel nageslingerd kregen.'

Uiteraard zullen uit de brieven, die binnen

komen geen conclusies getrokken kunnen worden. Dat kan slechts uit het onderzoek zelf. Maar wél kunnen de brieven de onderzoekers helpen om motieven op te sporen om wel, nòg wel, niet of niet mèèr ter kerke te gaan.

Dr. G. Dekker: 'Het is ook de vraag of men teruglopend kerkbezoek mag uitleggen als een achteruitgang van religieuze belangstelling.'

Graag wil men ook van ex-kerkgangers weten wat men wel en wat men negatief waardeerde in de diensten.

Het onderzoek vindt plaats in overleg met prof. dr. P. van Hooydonk (r.k.) en dr. R. G. Scholten (n.h.). In de brieven wil men graag ook enkele gegevens over leeftijd, kerkgenootschap, beroep en opleiding. De brieven kunnen zonder postzegel er op worden verzonden aan:

Instituut voor Praktische Theologie aan de Vrije Universiteit,
Antwoordnummer 2941,
Amsterdam 1011.

Pamflet W. Woltz:

'Zijn we nu allemaal gek geworden?'

De kwaliteitskrant NRC-Handelsblad bood in haar oudejaarsbijlage 31/12 van 1971 de lezers weinig opgewekte lectuur om de uren, die dat jaar nog restten, te doden. Onder de kop 'Zijn we nu allemaal gek geworden?' deed adjunct-hoofdredacteur W. Woltz een poging tot ondermijning van het vertrouwen dat het zo'n vaart niet zal lopen met de milieu-problematiek. Dit artikel is, met flinke uitbreidingen, onlangs verschenen als 'pamflet' ('Zijn we nu allemaal gek geworden?' uitgave: Ploegsma, Amsterdam, 127 bladzijden, f 4,50).

Uitvoeriger dan in zijn krante-artikel probeert de heer Woltz zich voor te stellen wat er allemaal zou moeten gebeuren wanneer we willen ontsnappen aan de rampen die ons via de Club van Rome zijn aangezegd. Hij vraagt zich bijvoorbeeld af, wat een overheid zou kunnen doen. 'Het is bijna science fiction om te fantaseren over een regering die dit soort zaken met energie zou aanpakken. Een van de eerste projecten die zo'n regering kan aanpakken is het instellen van een Nationale Raad van wetenschapsmensen. Op basis van het rapport van de Club van Rome zou een blauwdruk moeten worden gemaakt met de gevolgen daarvan voor ons land. Aansluitend daarop moet een vrij groot aantal studie-opdrachten worden verleend aan groepen uit universiteiten en bedrijfsleven. Tegelijkertijd - en zodra enige informatie redelijk betrouwbaar kan worden geacht - moet het beleid worden gewijzigd. Hetgeen betekent: zo snel mogelijk moet de begro-

ting worden aangepast aan de eisen van de toekomst. Het construeren van autowegen, bijvoorbeeld, zou grotendeels kunnen worden stopgezet. Het bouwen van nieuwe raffinaderijen en staalfabrieken zou wellicht als onzin worden afgedaan (zeker in sterk vervuilde gebieden). De aanleg van een metro die vele honderden miljoenen kost moet worden afgewogen tegen een toekomstige bevolkingsdaling en tegen de noodzaak krotten op te ruimen.'

'De maatschappelijke functie van de wetenschap moet opnieuw worden bekeken, alle researchprogramma's - ook die van de bedrijven - moeten worden doorgelicht om een herverdeling van het budget te krijgen. De luxe van vrijblijvend onderzoek om der wille van het interessante onderzoek zal moeten worden afgewogen tegen de behoeften van de maatschappij. Wij zullen heel vreemde keuzen moeten doen, zoals: is het nuttig om miljoenen guldens te besteden aan gespecialiseerde hart-technieken waarvan enkele mensen profiteren of gaat dat geld naar medisch-opvoedkundige bureaus waar honderden kinderen met moeilijkheden nu niet terecht kunnen?

De overheersende rol van de natuurwetenschappen (alles voor de techniek, niet waar?) zal eindigen. Het tijdperk van de menswetenschappen is aangebroken. Tienduizenden mensen zijn ongelukkig maar er zijn geen psychiaters die ze kunnen opvangen. Het ziekteverzuim is vaak onrustbarend hoog, de criminaliteit stijgt - maar niettemin blijven wij geld stoppen in nog betere grammofoons, nog fraaiere huishoudapparaten. De overheid zou nuttig werk doen, wanneer het budget voor het onderzoek van dat soort maatschappelijke problemen ongehoord werd vergroot.'

'Het zal moeilijk zijn om de materiële gerichtheid te veranderen. Er zal een uitgekiend overtuigingsprogramma nodig zijn met veel thans verfoeide indoctrinatie om het waardeschema van de bevolking te veranderen. Want de Nederlanders, en zij niet alleen - zullen hun geluk meer in de geest moeten zoeken en minder in de materie. Simpel gezegd, moeten de meeste activiteiten die uiteindelijk gebaseerd zijn op grondstoffen (en dus op energieverbruik en op vervuiling) worden vervangen door acties die dat niet doen.

De maatschappij zal meer geld moeten investeren in onderwijs, in creatieve activiteiten (kunstbeoefening, actief en passief), recreatie. Eigenlijk komt het er op neer, dat wij geld moeten besteden aan een lekker leven zonder de jachtige spanning van het geld verdienen, het statuszoeken, de consumptiedwang'.

'Het zal geen schande meer zijn om werkloos te worden. Dat is maar goed ook, zeggen wij dan, want er zal op grote schaal werkloosheid ontstaan: de produktie zal afnemen. Er zijn mensen die pleiten voor het Chinese systeem, namelijk terug te gaan naar een pimitiever stadium: veel handwerk, minder automatisering. Maar dat lijkt onzin, want zó boeiend is het werk dat een machine kan doen, ook niet. Ook nu is er meer dom werk dan er domme